

Szerelem, elhivatottság, gyerekek: Egy rendkívüli nő, Brunsvik Teréz portréja

Az újságunk e havi számában egy különleges női sorsot mutatunk be kedves olvasóinknak. A Teréz név hallatán a legtöbbünknek Avilai Szent Teréz jut eszébe. Csalatkozik, aki azt hiszi, hogy csak a 16. században született szent életű Teréz! Íme, a bizonyság! Nem kell messzire mennünk, hogy napjaink szentjét megismerjék! Következzék Brunsvik Teréz portréja!

Egy nem mindennapi élettörténettel ismertetjük meg olvasóinkat. Főszereplőnk: Brunsvik Teréz, a hitelesség kedvéért: Gróf korompai Brunswick Teréz Jozefa Anna Johanna Alojzia, aki 1775. július 27-én

született Pozsonyban. Tehetős családban nevelkedett, apja ifj. Brunswick Antal gróf, akinek életét a Mindenható, 1746-1793. rendelte el. Édesanyja, Seeberg Anna is igen tehetsős, bárói családból származott, akit a Jóisten több talentummal is megáldott: íróként is dolgozott, sőt a gazdaságot is felügyelte. Teréznek egy fiútestvére, Ferenc és két lánytestvére, Jozefin és Karolina volt. Édesapja fiatalon elhunyt, ezért özvegy édesanyjával járta a világot: az 1800-as évek elején Magyarországon és Bécsben is lakott, később pedig Oroszország és Svájc is lakhelyéül szolgált néhány éven át.

Terézt édesapjához különös kapcsolat kötötte, számára követendő példa volt apja munkássága és cselekedetei. Atyja feltétel nélkül bízott az uralkodóban, II. Józsefben, és barátaival szembeszegülve is támogatta őt. Az ifjú Teréz szemtanúja volt apja reformküzdéseinek egészen 12 éves koráig, amikor Bécsbe, Madame Billing előkelő nevelőintézetébe küldték. A fiatal leány nem élvezte az itt töltött éveit, sőt meg is nehezítette tanítói munkáját.

Miután hazatért, minden szabadidejét az olvasásnak és a zenének szentelte. Könyveit legtöbbször Seeberg mama könyvtárából szerezte be, és valamennyi leánytársához hasonlóan, legszívesebben érzelmes német regényekkel szórakoztatta magát. Az olvasáson kívül a zenében talált megnyugvást, főként az éneklésben lelte örömét.

”Jóanyánk úgyszólván a gyermekszobából vitt fel bennünket Bécsbe.”

*Nanette Streicher & Sohn márkájú,
1830 körül készült zongora*

Öccse, aki barátja lett a kor zenei géniuszának, az elbűvölő Beethovennek, elérte, hogy a neves zeneszerző később a család barátja is lett. Teréz és Jozefin Beethovennél kezdett tanulni. A zongoraórák során Jozefin és Beethoven között kölcsönös vonzalom bontakozott ki, amint a naplóból megtudtuk, Jozefin és Beethoven már a

házasságon gondolkodott, de a lány családja eltiltotta egymástól az ifjú szerelmeseket. Jozefin feleségül ment Deym grófhhoz, akitől 4 gyermeke született. Évekkel később, miután Jozefin megözvegyült, újra találkozott Beethovennel, és amint a regényekben szokás, újra fellángolt bennük a régi szenvedély. A szerelmesek Teréz személyében szövetségesre leltek, aki segítette kapcsolatukat titokban tartani. Jozefin végül másodszor is megházasodott, és új férjét 3 gyermekkel ajándékozta meg. Mint említettük a Brunszvik-család az apa halála után anyagi gondokkal küzdött, így történhetett, hogy a legidősebb lány az édesapja sírjaként állított vörös márvány obeliszket is saját zsebpénzéből vette meg. *A legjobb atyának - lánya, Terézia* feliratot vésette bele. A temetés után nem sokkal bomolhatott fel Teréz és Nagyszigeti Szily Antal huszárcapitány eljegyzése. A két fiatal már gyerekkoruk óta ismerte egymást, majd ahogyan az lenni szokott, egymásba szerettek.

„Néhány embert ismertem meg életem folyamán, akik iránt pillanatnyi fellángolást éreztem, akikkel szívesen ábrándoztam, de egyetlen olyan emberre sem akadtam, akivel, mint Veled, Egyetlenem, meg akarnám ismertetni szívem legtitkosabb vágyait és érzelmeit!”

A legidősebb Brunszvik-lány mindig várta haza kedvesét, és minden bevetés alkalmával aggódó leveleket küldött vőlegényének, amikben leírta, hogy mennyire félti és szereti őt. Azonban ez a tündérmesébe illő történet véget ért, amikor Teréz édesanyja nem engedélyezte frigyüket az ifjú könnyelmű, kicsapongó híre miatt. A lány, apja halála és felbomlott eljegyzése után elkeseredettségében megfogadta, hogy soha nem megy férjhez.

Brunszvik Teréz leánytársai

Teréz élete során sok emberrel találkozott, ilyen volt Pestalozzi is, akinek szemlélete egész életében főszerepet játszott. Az 1820-as években kezdte el gyakorlati tevékenységét a nevelés terén, és nem sokáig kellett egyedül munkálkodnia, mert miután 1824-ben Martonvásáron felállította az ország első karácsonyfáját, 1825-ben elvállalta unokahúgai, Teleki

Blanka és Emma nevelését, irányítását. Az akkor 19 éves Blanka és 16 éves Emma felkerültek Budára, majd nagynénje mellett az idősebbik nővér is megtalálta a saját küldetését: a nőnevelést. Teréz naplóbejegyzéseiben „szellemi gyermeke”-ként nevezi Blankát, ami egyáltalán nem meglepő, hiszen neki sosem született saját gyermeke, és az unokahúgával közös nézeteik, elfoglaltságaik, például a rajzolás és festés, és a vágy, hogy segítsenek a hazájukon, csak még inkább erősítette kapcsolatukat. Teréz többször utazott akkoriban külföldre, és ezekre a látogatásokra magával vitte Blankát is. Eközben a Brunszvikok elsőszülöttje

Lányi Imre, kisszántói báró két lányának nevelését is elvállalta, hogy közelebb kerüljön a nőnevelő intézettel kapcsolatos terveinek megvalósításához. 1827. március 26-án nagy csapás érte Terézt: családi, fiatalkori barátja, húga szerelme, Beethoven elhunyt. Nagyon megviselte a halálhír, és rendkívül bosszantotta, hogy 30 ezer olyan ember kísérte el a zeneszerzőt utolsó útjára, akik egyike sem segítette barátját korábban. Ahogy a naplóból kiderült, írásaiban többször is megemlítette a zeneszerzőt, ami mutatja, hogy a komponista emléke egész életében kíséri. A londoni infant school (kisgyermekiskola) híre is eljutott hozzá, ami csak még inkább ösztönözte Terézt a cselekvésre, és ezáltal Beethoven haláláról is könnyebb volt elterelnie a gondolatait. Ezen iskola mintájára nyitotta meg 1828. június 1-én, Angyalkert néven hazánk, s egyben Közép-Európa első óvodáját, anyja krisztinavárosi bérházában.

„Mindent másokért, semmit sem magamért!”

Angyalkert

Ezen mondat alapján élt Teréz, s később Blanka is. Teréz megalapította volna az óvodák pártolására a „Jók Társaságát”, aminek unokahúga is tagja lett volna, de Blanka súlyosan megbetegedett, ezért ezen elképzelés megvalósítása egy időre félbeszakadt. Ekkor Blanka és Emma apja visszavitette őket Erdélybe, majd legközelebb 8 év múlva került Blanka

ismét közelebb nagynénjéhez. Amikor 1836. áprilisában megérkeztek Blankáék Terézhez, ő ekkorra már túl volt az óvoda-alapítások nagy részén, mert József nádor – ellenségei mesterkedésére – elvette tőle óvodáit, és nőegyleti hatáskörbe utalta azokat, óvodaterjesztő egyesületét pedig feloszlatta. Az év elején Teréz már eljárt az újonnan alakult Kisdédóvó Intézeteket Terjesztő Egyesület üléseire, de ott csupa férfitagok mellett nem igazán volt módja érvényesülni. Reménykedni kezdett unokahúgaiban, Blankában és Emmában, akiket ezért elkísért külföldre, hátha hatására ők is olyan lelkesen kiállnak majd az óvodák ügye mellett.

Brunszvik naplójában említésre kerül régi jósló barátnője, akit szerencsénk volt felkeresni és megkérdezni tőle, vajon mi várhat az óvodák alapítójára későbbi élete során.

A helyiségben lomha füst gomolygott, amikor beléptünk és egy kedves, ám titokzatos női arc fogadott minket.

Mint kiderült, kártyavetéssel tud felelni a kérdéseinkre a sejtelmes jövővel kapcsolatban.

Mi az ön története Brunszvik Terézzel? Jóslatot kért öntől?

„Szegény asszony voltam, s az utcán koldulva, várandósan, mint fényáradat jelent meg előttem, otthonába invitált, s meleg, új ruhákat adva gondoskodott rólam. A lányomnak a Teréz nevet adtam, s évekkel később az Angyalkertbe vittem, ahol újra barátság kötöttett.”

Számíthatunk még nagy tettekre az óvodák alapítójától?

„Teréz hatására több óvoda is alakulni fog a jövőben kisebb és nagyobb gyerekek számára, az anyák és nevelők megnyugodhatnak, a gyermekeik biztonságban lesznek.”

Milyen események várhatók Brunszvik Teréz későbbi életében?

„Kiterítem kártyáimat. Ahogy látom, rendkívül hosszú, teljes életet fog élni, ám idős korára várhatóak komoly, súlyos betegségek, amik a végsőkig kínozzhatják. Naplóját vezetni fogja, amiben az utókor elolvashatja élete történetét és példát vehet róla, aki arra áldozta éveit, hogy segítse a rászoruló szülőket, gyermekeket. Látom, ahogy remegő, ráncos keze végigsimítja a könyv érdes fedelét, majd utolsó sóhajait papírra veti, a keserves kórt, ami kízóan gyötri. Egy könnycsepp folyik végig öreg orcáján, de mégsem a közelgő halál, hanem folyton nyugvó lelke az, ami szeme patakját megárasztja.

Óh, Teréz, hát utolsó óráiban is boldog ő, békés, amint lelke a könyvbe száll, emlékeit hirtelen megelevenítvén az utókorra egy csodát hagyva.”

Források

- <https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/t-ty-780F8/teleki-blanka-grof-781CA/>
- <https://montazsmagazin.hu/hires-magyar-nok-brunszvik-terez/>
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Brunszvik_Ter%C3%A9z
- <https://mek.oszk.hu/15800/15827/15827.pdf>
- Hornyák Mária: Beethoven Brunszvik Teréz naplóiban
- Hornyák Mária: Brunszvik Teréz – Versek, cikkek, levelek, naplódíszetek
- <https://www.estori.hu/uploads/document/55/hetkoznapi-01-csalad-nevel-es-erkolcs-5f901ed6af58b.pdf>
- <https://www.estori.hu/uploads/document/55/hetkoznapi-02-ruha-es-test-5f901ed6b492a.pdf>
- <https://www.ujakropolisz.hu/cikk/egy-nagy-magyar-honleany-%e2%80%93-brunszvik-terez-1775-1861-portreja>
- https://hu.wikipedia.org/wiki/Ludwig_van_Beethoven
- https://www.sumidamagazin.com/2018/09/27/rest_insert-481/
- [https://www.google.com/search?q=brunszvik+ter%C3%A9z&tbm=isch&ved=2ahUKEwjdu9C76dXtAhUIAWMBHXcJA-QQ2-cCegQIABAA&oq=brunszvik+ter%C3%A9z&gs_lcp=CgNpbWcQAzIECCMQJzIECCMQJzICCAAyAggAMgIIADICCAAyBAgAEBgyBAgAEBgyBAgAEBhQl-IFWKHoBWDR7QVoAHAAeACAAXmIAa4IkgEDNy40mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=WbvX52rBaWCjLsP95KMoA4&bih=599&biw=1283&client=firefox-b-d#imgrc=vx_NYtqP291yLM](https://www.google.com/search?q=brunszvik+ter%C3%A9z&tbm=isch&ved=2ahUKEwjdu9C76dXtAhUIAWMBHXcJA-QQ2-cCegQIABAA&oq=brunszvik+ter%C3%A9z&gs_lcp=CgNpbWcQAzIECCMQJzIECCMQJzICCAAyAggAMgIIADICCAAyBAgAEBgyBAgAEBgyBAgAEBgyBAgAEBhQl-IFWKHoBWDR7QVoAHAAeACAAXmIAa4IkgEDNy40mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=WbvX52rBaWCjLsP95KMoA4&bih=599&biw=1283&client=firefox-b-d#imgrc=vx_NYtqP291yLM)
- https://www.google.com/search?q=angyalkert+brunszvik+ter%C3%A9z&client=firefox-b-d&sxsrf=ALeKk03A8y40AH8toGCvv_ZTsUYwiqvM1Q:1608235475230&s

- source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwir79yB6NXtAhWFjosKHQ5l
CcsQ_AUoAXoECAUQAaw&biw=1283&bih=599#imgrc=TOdStv8HAN_giM
- https://www.google.com/search?q=martonv%C3%A1s%C3%A1r+beethoven+m%C3%BAzeum&tbm=isch&ved=2ahUKEwidstPo7dXtAhVLzBQKHaeTBK8Q2-cCegQIABAA&oq=martonv%C3%A1s%C3%A1r+bee&gs_lcp=CgNpbWcQA RgEMgIIADIGCAAQCBAeMgQIABAYMgQIABAYMgQIABAYMgQIABAY MgQIABAYOgQIABAEogQIIxAnUI4CWotCYMIbaAFwAHgAgAGAAYgB 4A6SAQQxMC45mAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=6b_bX92ZD8uYU6enkvgK&bih=599&biw=1283&client=firefox-b-d#imgrc=ILmfek_I3fgs8M